

PATVIRTINTA

Raseinių lopšelio-darželio „Saulutė“
direktoriaus 2016 m. gruodžio 27 d.
įsakymu Nr. V-80

PRITARTA

Raseinių rajono savivaldybės
administracijos direktoriaus
2016 m. gruodžio 27 d.
įsakymu Nr. A₁-1283

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Duomenys apie ugdymo įstaigą

Ikimokyklinio ugdymo programos teikėjas – Raseinių lopšelis-darželis „Saulutė“.

Lopšelio-darželio teisinė forma – Raseinių rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Grupė – ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Lopšelio-darželio adresas – Vaižganto g. 18, LT-60129 Raseiniai. Antrosios buveinės – Dariaus ir Girėno g. 13, LT-60148 Raseiniai.

Elektroninis paštas – ldsaulute@raseiniai.lt

Interneto svetainės adresas – www.raseiniusaulute.lt

Vaikų poreikiai

Ikimokyklinio ugdymo programos principai, tikslai ir uždaviniai, ugdymo turinys orientuoti į vaiko poreikių tenkinimą: būti saugiam, mylimam, žaisti, bendrauti, patirti, aktyviai reikštis ir būti pastebėtam, pripažintam.

Ikimokyklinio ugdymo programa sudaryta pagal humanistinę filosofinę kryptį. Remiamasi psichologų humanistų K. Rodžerso, A. Maslow idėjomis, kurios išryškina vaiko unikalumo pripažinimą, poreikių tenkinimą, savigarbos puoselėjimą ir saugojimą. Laikantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos reikalavimų ugdymo ir ugdymosi procesas grindžiamas socialinio teisingumo, lygiavertiškumo, tolerancijos vertybėmis.

Remiamasi ir ekologine raidos teorija. Vadovaujantis autorių U. Bronfenbrenerio, R. R. Sears idėjomis, programoje akcentuojama gamtinės, socialinės ir kultūrinės aplinkos įtaka vaiko ugdymui(-si), numatytas vaiko ekologinio supratingumo, gamtosauginės patirties plėtojimas, sveikos gyvensenos ugdymas.

Lopšelių-darželių lanko vaikai iš įvairios socialinės aplinkos. Dauguma vaikų, lankančių lopšelių-darželių, iš Raseinių miesto, auga darniose šeimose. Yra vaikų iš Raseinių vaikų globos namų ir vaikų, augančių socialinės rizikos šeimose.

Įstaigoje sudarytos sąlygos tenkinti individualius specialiuosius vaikų ugdymo(-si) poreikius. Identifikuojami specialieji poreikiai, daug dėmesio skiriama individualiam ir įvairiapusiam jų ugdymui, kalbos lavinimui, saugios ir palankios vaiko ugdymui(-si) aplinkos kūrimui, švietimo programų pritaikymui.

Tėvų (globėjų) poreikiai

Siekama pažinti įstaigą lankančių vaikų šeimas, žinoti vietos bendruomenės vertybes, kultūrą. Daugumai tėvų svarbiausia, kad būtų tenkinami vaiko fiziologiniai ir akademiniai poreikiai, teikiama specialioji pedagoginė pagalba, kad vaikai įgytų savarankiškumo, bendravimo įgūdžių, dalyvautų papildomo ugdymo veikloje, pasirengtų mokyklai.

Tėvai įtraukiami į vaiko ugdymo procesą kaip partneriai. Su tėvais tariamasi dėl vaiko ugdymo(-si) poreikių, tikslų ir laukiamų rezultatų.

Ugdymo paslaugas teikiantis personalas

Lopšelyje-darželyje dirba kvalifikuoti pedagogai: ikimokyklinio ugdymo auklėtojai, priešmokyklinio ugdymo pedagogai, logopedai, socialinis pedagogas, kūno kultūros pedagogas, muzikos pedagogas. Dauguma pedagogų turi aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą. Pedagogai kelia kvalifikaciją rajono, šalies renginiuose. Pedagogai ir specialistai reflektuoja vaikų ugdymo kokybę, veiksmingumą, vertina vaikų ugdymo(-si) pasiekimus bei numato tolesnio ugdymo uždavinius.

Lopšelio-darželio savitumas

Lopšelyje-darželyje veikia ankstyvojo amžiaus (2-3 m.), ikimokyklinio ugdymo (3-6 m.) ir priešmokyklinio ugdymo grupės. Grupės formuojamos iš vieno, gretutinio arba mišraus amžiaus vaikų. Raseinių lopšelis-darželis „Saulutė“ veiklą vykdo dviejose buveinėse.

Pirmojoje buveinėje įsikūrusi lopšelio-darželio administracija, įrengti specialistų kabinetai, yra viena salė, kurioje vyksta muzikos ir kūno kultūros užsiėmimai.

Antrosios buveinės pastate yra aktų, sporto salė, erdvios grupių patalpos. Pastate įsikūrusi Raseinių meno mokykla – organizuojami bendri renginiai, edukaciniai užsiėmimai.

Prioritetas skiriamas ugdyti vaikų gebėjimą vertinti save, pagrįsti savo nuomonę, kritiškai mąstyti, pripažįstant ir vertinant vaiko individualumą ir kūrybiškumą meninėje, komunikacinėje, pažintinėje veikloje.

Raseinių lopšelis-darželis „Saulutė“ įsikūręs miesto centre. Vaikai dalyvauja Raseinių rajono kultūros centre, Raseinių Marcelijaus Martinaičio viešojoje bibliotekoje, Maironio

parke, Žemaičio aikštėje vykstančiuose spektakliuose, koncertuose, parodose, edukaciniuose užsiėmimuose, valstybinėse ir tradicinėse šventėse, akcijose.

Netoli lopšelio-darželio veikia mokykla, įvairios įstaigos, kuriose dirba ugdytinių tėvai, yra galimybė jose apsilankyti, susipažinti su atliekamu darbu.

Abi buveinės įsikūrusios toliau nuo gatvės, teritorijose daug želdinių, daug erdvės vaiko edukacinei veiklai. Lopšelio-darželio bendruomenėje įgyvendinami aplinkosauginiai projektai, akcijos. Plėtojama vaiko aplinkosauginė patirtis, gebėjimas būti kartu su draugais ir artimaisiais, supratimas apie šeimą, gimtinę, jos gamtą.

2015 m. lopšelis-darželis pripažintas sveikatą stiprinančia mokykla, įgyvendinama sveikatos stiprinimo programa. Vaikų grūdinimui ir imuniteto stiprinimui taikomi S. Kneipo metodikos elementai: subalansuota mityba, vandens terapija, vaistažolių terapija, judėjimas ir harmonija.

Į Ikimokyklinio ugdymo programos turinį integruojamos prevencinės programos: Gyvenimo įgūdžių ugdymo (2004), Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos (2006), Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo (2007) ir kitos.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Humaniškumo principas

Vaikas gerbiamas kaip asmenybė, pripažįstama vaiko vidinio pasaulio nepriklausomybė ir savarankiškumas, teisė būti skirtingam, gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį.

Demokratiškumo principas

Ugdymas grindžiamas kiekvieno vaiko asmenybės pažinimu, ugdymo(-si) poreikių ir tėvų lūkesčių pripažinimu, sudarant sąlygas kiekvienam vaikui ugdytis ir tobulėti. Ugdomas kritiškai mąstantis, tolerantiškas, iniciatyvus, mokantis bendrauti su kitais žmogus, gebantis pasirinkti ir atsakyti už savo pasirinkimą.

Tautiškumo principas

Padedama vaikui visa, kas jį supa, įprasminti per vertybines dorovines žmogaus nuostatas į aplinką. Vaikų darželyje gaivinamos ir puoselėjamos tradicinės kultūros vertybės, siekiama ugdyti būsimąjį tautos kultūros saugotoją ir kūrėją.

Integralumo principas

Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į vaiko asmenybės skleidimosi integralumą, harmoningumą, į visuminį pasaulio suvokimą.

Atsižvelgiama į vaiko raidos, kultūros dėsningumus ir siekiama visų vaiko galių plėtotės, tikslingai ugdomos vertybinės nuostatos, jausmai, mąstymas ir elgsena.

Tęstinumo principas

Siekiama vaiko ugdymo šeimoje ir darželyje darnos.

Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į vaiko jau įgytą patirties ir gebėjimų lygmenį, derinant ankstyvojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas.

Sveikatinimo principas

Tenkinami vaiko saugios ir sveikos gyvensenos poreikiai. Vaikas ugdomi nuostata savarankiškai laikytis asmens higienos, aktyvios veiklos, poilsio ir maitinimosi režimo, pratinasi saugoti savo ir kitų fizinę bei psichinę sveikatą, švarinti aplinką, saugiai jaustis artimoje aplinkoje.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

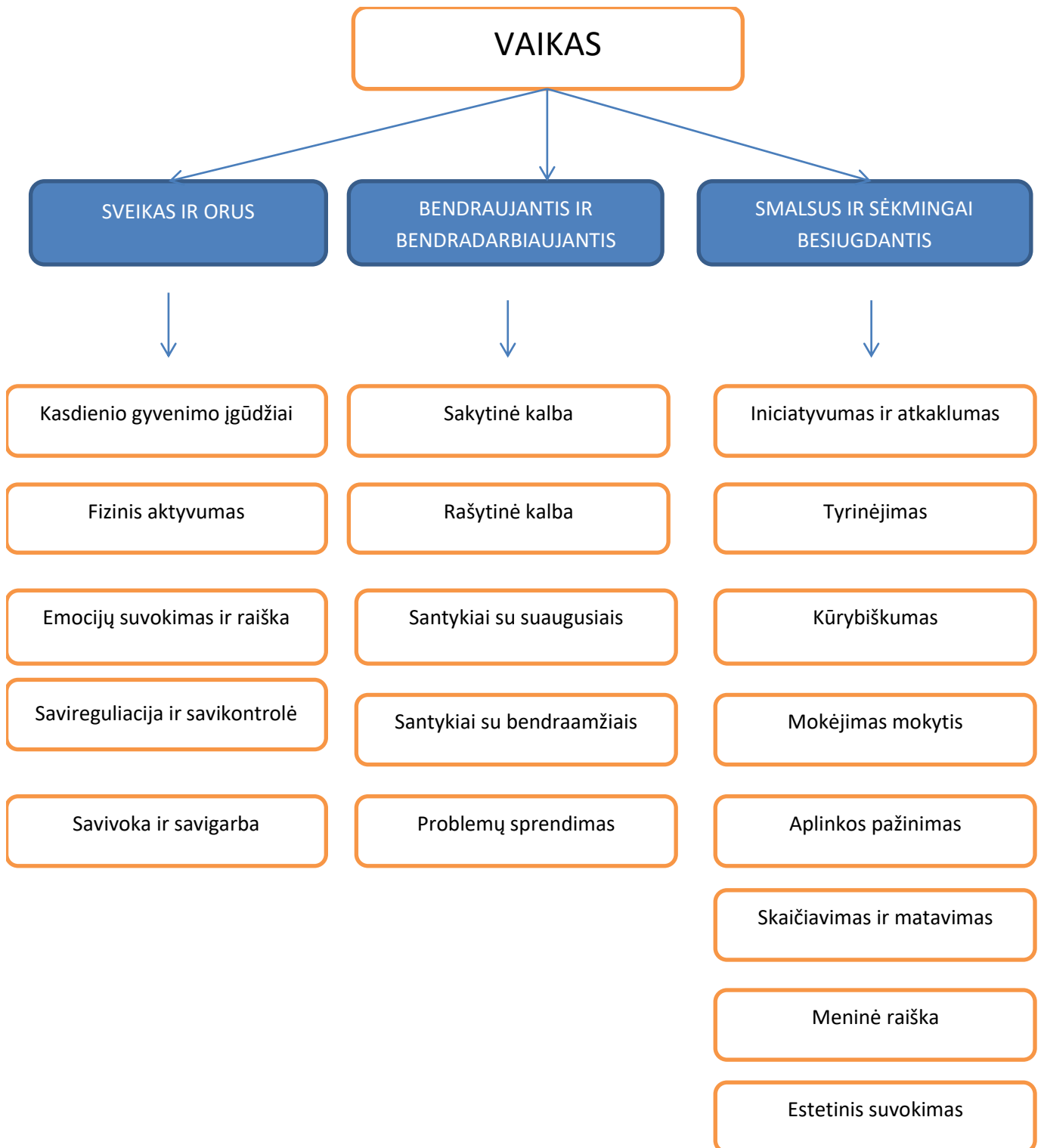
Uždaviniai:

- Plėtoti individualias psichines ir fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias.
- Pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir vaikais, mokėti spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvauti ir kūrybiškai išreikšti save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokytis pažinti ir veikti: žaisti, samprotauti, tyrinėti, rinktis veiklos būdus ir priemones.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Programos ugdymo turinys sudarytas 18 vaiko pasiekimų sričių jungiant į grupes pagal lūkesčius, kokį vaiką siekiame išugdyti: sveiką ir orų, bendraujančią ir bendradarbiaujančią, smalsų ir sėkmingai besiuogdančią.

Prie kiekvienos srities nurodoma ugdytina vaikų vertybinė nuostata ir esminis gebėjimas.

SVEIKAS IR ORUS VAIKAS

Siejama su sritimis: kasdieninio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba.

KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Vertybinių nuostatų	Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.
Esminis gebėjimas	Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Prižiūri savo išorę: prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.
Vaiko pasiekimai	
2 žingsnis	
Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. Kartais parodo mimiką, ženklais arba pasako, kada nori tuštintis ar šlapintis. Suaugusiojo rengiamas vaikas „jam padeda“. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą.	
3 žingsnis	
Savarankiškai valgo ir geria. Pradedama naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Padeda į vietą vieną kitą daiktą.	
4 žingsnis	
Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.	

Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį.
 Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs.
 Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė.
 Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų.

5 žingsnis

Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais.
 Domisi, koks maistas sveikas ir naudingas.
 Serviuoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo.
 Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus.
 Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.
 Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.
 Veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus.
 Priminus stengiasi taisyklingai sėdėti, stovėti, vaikščioti.

6 žingsnis

Valgo tvarkingai.
 Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki.
 Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti.
 Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą.
 Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus.
 Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus.
 Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi ir nusišluosto.
 Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.
 Savarankiškai ar priminus laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.
 Stebint suaugusiajam saugiai naudojami veiklai skirtais aštriais įrankiais.
 Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus.
 Priminus stengiasi taisyklingai vaikščioti, stovėti, sėdėti.

FIZINIS AKTYVUMAS

Vertybinių nuostatų	Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.
Esminis gebėjimas	Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių - rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.
Vaiko pasiekimai	
2 žingsnis	

Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia.

Eina į priekį, šoną ir atgal. Eina stumdamas ar tempdamas daiktą.

Bėga tiesiomis kojomis.

Atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis.

Pralenda per kliūtis keturpėsčia.

Padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu.

Spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą.

Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, mosteli plaštaka, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, išmeta daiktus iš rankos atleisdamas pirštus, ploja rankomis.

Ridena, meta, gauda kamuolį.

3 žingsnis

Pastovi ant vienos kojos (3-4 sekundes).

Tikslingai, skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25-30 cm) linija.

Bėga keisdamas kryptį, greitį.

Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu, laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų.

Atsispirdamas abiem kojomis pašoka, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį.

Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius.

Tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mēto, gauda kamuolį.

Įkerpa popieriaus kraštą.

4 žingsnis

Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis.

Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu.

Lipa laiptais aukštyn ir žemyn nesilaikydamas už turėklų.

Šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštino.

Mina ir vairuoja triratuką.

Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų.

Tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (mojuoja, plasnoja).

Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį.

Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.

5 žingsnis

Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais.

Bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų.
 Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto.
 Laipioja lauko įrenginiais.
 Spiria kamuolį į taikinį iš įvairių padėčių.
 Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai.
 Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, užsega ir atsega sagas).
 Meta kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį, tiksliau gaudo, mušinėja.
 Įsisupa ir supasi sūpynėmis.

6 žingsnis

Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu.
 Bėga ilgesnius atstumus.
 Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn/nuokalnėn.
 Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį.
 Važiuoja dviračiu.
 Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau.
 Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas.
 Su kamuoliu atlieka sportinių žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindamas veiksmus.

EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

Vertybinė nuostata	Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.
Esminis gebėjimas	Atpažįsta ir įvardina savo emocijas ar jausmus bei jų priežastis, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas ar jausmus, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais.
2 žingsnis	
Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu (nuo silpno nepatenkinto niurzgėjimo iki garsaus rėkimo). Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas.	
3 žingsnis	
Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradedą vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus.	

Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).

4 žingsnis

Pradedama suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza.

Pavadina pagrindines emocijas.

Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus.

Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos reaguoja (pvz., stengiasi paguosti, padėti).

Pradedama suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna).

5 žingsnis

Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo.

Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla (pakviečia žaisti nuliūdusį vaiką, kurio į žaidimą nepriėmė kiti).

Pradedama kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia.

6 žingsnis

Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis.

Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.

Pradedama kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.

SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ

Vertybinė nuostata	Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį.
Esminis gebėjimas	Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsiaudrinęs geba nusiraminti, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.
2 žingsnis	
Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas. Pats ieško nusiramimo: apsikabina minkštą žaislą arba čiulpia čiulptuką, šaukia suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. Pradedama valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.	
3 žingsnis	
Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin,	

atsisako bendros veiklos.

Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.

Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį.

Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus (reikia, neduoda žaislo, pasako suaugusiajam ir kt.).

Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.

4 žingsnis

Nusiramina, kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus.

Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos (pvz., ramioje aplinkoje džiaugsmą reiškia santūriau).

Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes.

Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.

Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių.

5 žingsnis

Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais.

Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais.

Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes.

Retkarčiais primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.

Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros.

6 žingsnis

Taiko įvairesnius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus.

Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeikių, kad neskaudintų kitų.

Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį.

Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi.

Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.

SAVIVOKA IR SAVIGARBA

Vertybė nuostata	Save vertina teigiamai.
Esminis gebėjimas	Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/ mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina

	savo teises.
2 žingsnis	
Turi savo kūno išorės vaizdinius – atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, pavadina kelias kūno dalis. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis neleidžia to daryti. Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti, tikisi juo besirūpinančio suaugusiojo pritarimo, palaikymo, pagyrimo.	
3 žingsnis	
Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis yra: berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5-6 kūno dalis. Didžiuojasi savo daiktais, veikla, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.	
4 žingsnis	
Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats. Pasako kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Supranta, kad suaugęs žmogus nematė ir nežino ką jis veikė jeigu nebuvo kartu (tėvams pasakoja, ką veikė darželyje ir kt.). Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina.	
5 žingsnis	
Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, apibūdina savo išvaizdą, teisingai pasako, kad suaugęs bus: vyras ar moteris, tėvelis ar mamytė. Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus. Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.	
6 žingsnis	
Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, gimtinę. Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam (pralinksinti, padėti ir kt.) ir atsakingai pasirinkti (ką veikti, kaip elgtis, aktyviai dalyvauti priimant su jo gyvenimu ir veikla susijusius sprendimus ar kt.). Juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu jos nesukėlė rimtų pasekmių. Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti	

savo tautybę.

Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai.

Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus (pasakytus žodžius, kvietimą žaisti kartu ir kt.).

BENDRAUJANTIS IR BENDRADARBIUJANTIS VAIKAS

Siejama su sritimis: sakytinė kalba, rašytinė kalba, santykiai su suaugusiais, santykiai su bendraamžiais, problemų sprendimas.

SAKYTINĖ KALBA

Vertybinė nuostata	Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.
Esminis gebėjimas	Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.
2 žingsnis	
Klausymas Klausosi ir kalba, mimika, gestais reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. Supranta vaikų ir suaugusiųjų kalbą apie artimiausios aplinkos objektus, reiškinius, santykius, nesudėtingus trumpus tekstus: žaidimus, eilėraščius, pasakas, pasakojimus, su dienos tvarka susijusius paaiškinimus, prašymus, paprastus klausimus. Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Išklauso ir supranta du vienas po kito išsakomus prašymus, kvietimus. Kalbėjimas Noriai dalyvauja pokalbiuose. Mėgdžiojimu, žodelių pakartojimais, veiksmais, mimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Dviejų-trijų žodžių sakiniais kalba apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. Suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius.	
3 žingsnis	
Klausymas Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinių, naujų žodžių. Išklauso, supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus. Kalbėjimas 3-4 žodžių sakiniais kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. Pradedą mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną.	

Sako „ačiū“, „prašau“.

Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato.

Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, kalba apie juos.

Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus.

Kalba kelių žodžių sakiniiais, žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį.

Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraščius.

Užbaigia žinomas pasakas, eilėraščius.

4 žingsnis

Klausymas

Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinų literatūrine kalba, tarmiškai.

Pradedą išklaudyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas.

Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus.

Kalbėjimas

Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis elementarių kalbinio etiketo normų.

Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė.

Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius.

Kalba, pasakoja apie tai ką mato ir matė, girdi ir girdėjo, ką sužinojo, suprato, vartodamas elementarius terminus, girdėtus naujus žodžius.

Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius.

Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų.

Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus.

Deklamuoja trumpus eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, pridėdamas savo žodžių, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika.

5 žingsnis

Klausymas

Klausosi įvairaus turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių), apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius.

Klausosi gyvai ir įrašų.

Supranta sudėtingesnio turinio tekstus.

Supranta, kad į jį kreipiamasi ar kalbama ne gimtąja kalba.

Kalbėjimas

Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja.

Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, įvykę, tai siedami su žmonėmis, tautos gyvenimu, gamtos reiškiniais.

Kalbėdamas žiūri į akis.

Vartoja įvairią techniką, transporto priemones bei prietaisus įvardijančius žodžius.

Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus.

Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį.

Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis perprastų kalbos taisyklių.

Vartoja daugumą kalbos dalių (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius,rieveiksmius, prielinksnius ir kt.).

Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą trumpuose žodžiuose.

Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraščius, inscenizuoja.

Deklamuoja skaitomų pasakų eiliuotus intarpus.

6 žingsnis

Klausymas

Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarpe.

Supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą. Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę.

Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius.

Kalbėjimas

Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, svarstymus.

Kalba apie problemų sprendimą, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.), technologinius terminus (mikrofonas, pelė, klaviatūra ir kt.).

Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, grupei draugų, visai grupei.

Klausinėja apie tai, kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajausta.

Pasakoja, kalba apie aplinką, gamtos reiškinius, techniką, įvardydamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius.

Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis.

Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę.

Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus.

Skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos.

Komentuoja meno kūrinį, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD).

Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinėlius, žaidžia prasmingais ir beprasmybiškais žodžiais, bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis.

Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas.

RAŠYBINĖ KALBA

Vertybė	Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.
Esminis gebėjimas	Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.
2 žingsnis	
Skaitymas	
Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, pirštu juos rodo.	
Pradeda atpažinti jo mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų.	
Knygelę laiko taisyklingai.	
Reaguoja į skaitomą tekstą.	
Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius.	
Rašymas	
Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape.	
3 žingsnis	
Skaitymas	
Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti.	
Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina.	
Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius.	
Rašymas	
Įvairiomis rašymo priemonėmis keverzoja vertikalias ir horizontalias linijas.	
4 žingsnis	
Skaitymas	
Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta.	
„Skaito“ knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus.	
Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuluoti įvairioje veikloje.	
Rašymas	
Domisi ne tik įvairiomis rašymo priemonėmis, bet ir galimybe rašyti (kompiuteriu ir kt.).	

Kraigalionėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės.

Raidėmis ir simboliais (grafiniais vaizdais) pradeda manipuliuoti įvairioje veikloje.

5 žingsnis

Skaitymas

Domisi abėcėlės raidėmis.

Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide.

Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką.

Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę.

Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms.

Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus.

Rašymas

Domisi ir supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir pan.).

Kopijuoja raides, paprastus žodžius.

„Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides, žodžius.

Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis.

Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus.

Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis.

6 žingsnis

Skaitymas

Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą, klausinėja.

Pradeda suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų ir asmeninės patirties.

Žino keliolika abėcėlės raidžių.

Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį.

Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis.

Pažįsta parašytą žodį kaip atskirų raidžių junginį.

Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse, pavyzdžiui: parduotuvių, kirpyklų, kavinių pavadinimus.

Rašymas

Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius.

Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus.

Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją.

Supranta rašymo tikslus.

SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS

Vertybinė nuostata	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.
Esminis gebėjimas	Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi: žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.
Vaiko pasiekimai	
2 žingsnis	
Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. Akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo ar nepritarimo ženklų, atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus. Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos. Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos, neįprastų žaislų.	
3 žingsnis	
Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.	
4 žingsnis	
Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės auklėtojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju. Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamai žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.	
5 žingsnis	
Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą,	

pokalbius apie savijautą ir elgesį.

Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus.

Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų.

Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam.

Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme.

6 žingsnis

Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiaisiais.

Tariasi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešišškai.

Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę.

Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo.

Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimėi.

SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS

Vertybinių nuostatų	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.
Esminis gebėjimas	Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja su bent vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.
Vaiko pasiekimai	
2 žingsnis	
Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus, ką nors pasako.	
Gali duoti žaislą kitam, jį imti iš kito.	
Supykęs gali atimti žaislą iš kito, jam suduoti.	
3 žingsnis	
Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą.	
Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu.	
Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo.	
Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.	

4 žingsnis	
Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą). Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, stengiasi suprasti kita kalba nei jis kalbančio vaiko sumanymus. Tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Gali turėti vieną ar kelis žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.	
5 žingsnis	
Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia. Geranoriškai veikia kartu su kitais, siūlydamas sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui su žaidimo draugu. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos, natūraliai priima vaikų skirtumus. Gali padėti kitam vaikui. Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.	
6 žingsnis	
Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja. Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Siekdamas rasti kompromisą, įsitraukia į derybų procesą. Supranta, kad grupė vaikų, norėdama veikti sutartinai, turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.	

PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Vertybinių nuostatų	Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.
Esminis gebėjimas	Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis,

	bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.
Vaiko pasiekimai	
2 žingsnis	
Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti kliūties, meta veiklą arba laukia pagalbos.	
3 žingsnis	
Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, prašo pagalbos arba meta veiklą.	
4 žingsnis	
Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.	
5 žingsnis	
Retsykiais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.	
6 žingsnis	
Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities, arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.	

SMALSUS IR SĖKMINGAI BESIUGDANTIS VAIKAS

Siejama su sritimis: iniciatyvumas ir atkaklumas, tyrinėjimas, kūrybiškumas, mokėjimas mokytis, aplinkos pažinimas, skaičiavimas ir matavimas, meninė raiška ir estetinis suvokimas.

INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

Vertybinių nuostatų	Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.
Esminis gebėjimas	Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam

	tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.
2 žingsnis	
Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko. Judesį, veiksmą ar garsą gali pakartoti tuoj pat, po kelių valandų, dienų. Savarankiškai modeliuoja kelis judesius ar veiksmus į vieną seką. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Pats noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus. Veiksmiais ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusiųjų prie dominančių daiktų. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties.	
3 žingsnis	
Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.	
4 žingsnis	
Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Kviečiant, sudominant ištraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei. Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo.	
5 žingsnis	
Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Lengviau pereina nuo paties pasirinktos veiklos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusiųjų.	
6 žingsnis	
Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. Susidomėjęs ilgesniam laikui ištraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam ištraukti į jo paties sugalvotą veiklą. Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusiųjų.	

TYRINĖJIMAS

Vertybinė nuostata	Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.
Esminis gebėjimas	Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.
Vaiko pasiekimai	
2 žingsnis	
Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų.	
3 žingsnis	
Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.	
4 žingsnis	
Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko. Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito ar ne ir pan.).	
5 žingsnis	
Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis, pasirinkimo tikslingumu. Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.	
6 žingsnis	
Domisi aplinka, mėgsta stebėti augalus, gyvūnus. Noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas tyrinėjimams. Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. Aktyviai tyrinėdami aplinką pasitelkia visus pojūčius, įrankius ir kitas priemones (pvz., lupą, mikroskopą). Su suaugusiaisiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultata. Mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose.	

Išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus.
 Stebėdamas fotografijas aiškinasi savo ir artimųjų panašumus, skirtumus.
 Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes.
 Juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.

KŪRYBIŠKUMAS

Vertybinė nuostata	Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.
Esminis gebėjimas	Savitai reiškia savo sumanymus įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.
Vaiko pasiekimai	
2 žingsnis	
Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti į vandenį ir kt.) ir taiko juos daiktams tyrinėti.	
3 žingsnis	
Atranda vis naujus daiktus, reiškinius artimiausioje įprastoje aplinkoje. Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.	
4 žingsnis	
Įžvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. Persikūnija į įvairius veikėjus, prikuria nebūtų nutikimų žaisdamas, pasakodamas, judėdamas, kurdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.	
5 žingsnis	
Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. Džiaugiasi savitu veiksmo procesu ir rezultatu.	
6 žingsnis	
Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja.	

Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato.

Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.

MOKĖJIMAS MOKYTIS

Vertybinių nuostatų	Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.
Esminis gebėjimas	Mokosi žaisdami, stebėdami kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdami, ieškodami informacijos, išbandydami, sprenddami problemas, kurdami, įvaldo kai kurias mokymosi strategijas, pradeda suprasti mokymosi procesą.
2 žingsnis	
Nori naujų išspūdžių. Aktyviai domisi aplinkos daiktais, juda, norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus. Patraukia, pastumia, paridena, įdeda daiktus ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksmą. Stebi, mėgdžioja, klausia.	
3 žingsnis	
Veikia spontaniškai ir tikėdamasis rezultato. Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. Džiaugiasi tuo, ką išmoko.	
4 žingsnis	
Pasako, parodo, ką nori išmokti. Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. Pasako, ką veikė ir ką išmoko.	
5 žingsnis	
Norėdami ką nors išmokti pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina. Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu...	
6 žingsnis	
Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks.	

Laiko save tikru mokiniu, atradėju.

Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeldamas ir sprenddamas problemas.

Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose, pvz., enciklopedijose, žinyuose.

Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti.

Pasako, ką jau išmoko, ką dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau.

APLINKOS PAŽINIMAS

Vertybinė nuostata	Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.
Esminis gebėjimas	Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.
Vaiko pasiekimai	
2 žingsnis	
Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinaitė).	
3 žingsnis	
Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais. Skiria atskirus gamtos reiškinius. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Pasako savo ir savo šeimos narių vardus. Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus.	
4 žingsnis	
Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.). Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę. Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius. Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus. Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių	

(rūkas, pūga, šlapdriba).

5 žingsnis

Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas.

Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę.

Įvardija kelis žinomus gimtojo miesto objektus.

Gali savarankiškai nueiti į darželio salę, valgyklą ir t. t.

Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis.

Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus.

Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus.

Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako kaip naudoti maistui.

Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz., ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra).

6 žingsnis

Pastebi aiškiai matomus gyvūnų ir augalų skirtumus ir panašumus.

Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai.

Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą.

Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms ir augalų naudojimą maistui.

Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius.

Pasako tėvų profesijas, įvardija giminaičius.

Žino savo namų adresą.

Pasako šalies ir sostinės pavadinimą.

Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas, įrenginiai).

Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė.

Papasakoja apie tradicines šventes.

Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai, dalyvauja ją prižiūrint ir puošiant.

Pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus: Dubysos upė, Maironio parkas ir kt.

Mokosi rūšiuoti atliekas.

Skiria antrines žaliavas, buitines atliekas, šiukšles.

Žino, kas yra gamtos resursai pratinasi juos taupyti.

SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS

Esminė nuostata	Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.
Esminis gebėjimas	Geba skaičiuoti daiktus, palygti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti

	skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.
Vaiko pasiekimai	
2 žingsnis	
Skaičiavimas Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug (parodo pirštais, kiek turi metų). Matavimas Stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan.	
3 žingsnis	
Skaičiavimas Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę. Matavimas Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus. Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat, ne toks, kitoks, vienodi – skirtingi ir pan.	
4 žingsnis	
Skaičiavimas Pradedą skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Supranta, kad prie daiktų pridedant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja. Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras...). Matavimas Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio) formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus.	

Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą.

Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan.

Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis – mažesnis, ilgesnis – trumpesnis, storesnis – plonesnis, aukštesnis – žemesnis ir pan.

Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais.

Pradeda skirti dešinę ir kairę savo kūno puses, kūno priekį, nugarą.

Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) vartoja žodžius: pirmyn – atgal, aukštyn – žemyn.

Pradeda suvokti paros tėkmę, paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu.

Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius.

5 žingsnis

Skaičiavimas

Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja bent iki 5. Atsako į klausimus: „Kiek iš viso?“ „Kiek daugiau?“ „Kiek mažiau?“. Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, geba pratęsti ją 1-2 daiktais (elementais).

Skiria kelintinius skaitvardžius.

Matavimas

Skiria trikampę, stačiakampę formas.

Randa mažai besiskiriančius daiktus.

Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį.

Palygindamas daiktų dydžius, naudojasi sąlyginiu matu (trečiu daiktu).

Kalbėdamas apie atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja žodžius: ilgesnis – trumpesnis, siauresnis – platesnis, aukštesnis – žemesnis, lengvesnis – sunkesnis.

Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai.

Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią.

Juda nurodyta kryptimi.

Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, mano kairėje ir pan.

Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį.

Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.

6 žingsnis

Skaičiavimas

Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu.

Skaičiuoja bent iki 10.

Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį.

Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2-3 pasikartojančiais elementais.

Matavimas

Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą.

Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą.

Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu).

Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar birių medžiagų (vandens, smėlio ir kt.) kiekį.

Lygindamas dydžius, vartoja sąvokas (šiek tiek didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.).

Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, vartoja sąvokas: į kairę – į dešinę, aukščiau – žemiau, virš – po; šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje ir kt.

Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.)

MENINĖ RAIŠKA

Vertybinė nuostata	Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.
Esminis gebėjimas	Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Vaiko pasiekimai

2 žingsnis

Muzika, šokis

Klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais mėgdžioja žaidinimų judesius, suaugusiojo balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų-trijų garsų melodijas ar daineles.

Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena kokiu nors daiktu.

Žaidinimai ir vaidyba

Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus.

Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais (pamojuoja, apkabina).

Vizualinė raiška

Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja.

Džiaugiasi (šūkčioja, krykštauja, mojuoja rankomis) dailės priemonės (tirštais dažais, minkšta tešla) paliekamu pėdsaku ir patiriamais jūtimais, siekia pakartoti ir pratęsti įdomią patirtį.

Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones, intuityviai atranda skirtingus veikimo su jomis būdus (brauko pirštais, varvina dažus, maigo tešlą).

3 žingsnis

Muzika

Emocingai atliepia klausomus kūrinius (vaikiškas dainas, instrumentinius kūrinius): šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ar pan.

Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2-4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais.

Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu.

Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius, ritmuoja vaikiškais instrumentais ir daiktais.

Šokis

Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius.

Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų natūralių judesių (eina, pritupia, pasisuka ir kt.) seką.

Žaidimai ir vaidyba

Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius.

Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro.

Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus.

Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmis vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas.

Vizualinė raiška

Spontaniškai reiškia emocijas, išpūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis.

Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius.

Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną).

Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ar įvykius.

Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus.

Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.

4 žingsnis

Muzika

Klauso ir tyrinėja gamtos garsus, judesiais emocingai atliepia jų nuotaiką, tempą bei keliais žodžiais juos apibūdina.

Dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono autorines ir liaudies dainas.

Dainavimą palydi ritmiškais judesiais.

Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau).

Žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių.

Ritminiais instrumentais pritaria suaugusiojo grojimui.

Improvizuoja skanduodamas, plodamas, trepsėdamas, stuksendamas, spontaniškai kuria ritminius motyvus savo vardui, žodžiams.

Šokis

Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, šoka trijų – keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius.

Šoka spontaniškai kurdamas trijų – keturių natūralių judesių seką.

Žaidimai ir vaidyba

Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius.

Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja.

Žaisdamas atsipalaiduoja.

Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia kelis veikėją vaizduojančius judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas.

Vizualinė raiška

Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija.

Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai kinta.

Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacija, mimika.

Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, atrasdamas spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę, turi mėgstamas spalvas.

Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas.

5 žingsnis

Muzika

Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūriniiui.

Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius.

Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus.

Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą.

Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje (grupėje, kieme ir kt.).

Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti (aiškiai tarti balsius, priebalsius, dvibalsius), taisyklingiau stovėti, kvėpuoti.

Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus.

Improvizuodamas balsu, vaikišku muzikos instrumentų kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms.

Šokis

Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, aukštas, paprastasis, pritupiamasis) autorinius ir penkių-šešių natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius.

Šoka improvizuotai kurdamas penkių-šešių natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus).

Vaidyba

Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas.

Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes.

Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis.

Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3-4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.

Vizualinė raiška

Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais.

Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales.

Objektus vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, ką apie juos žino.

Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti.

Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų, asambliažus, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis (piešimo programomis telefone, kompiuteryje).

6 Žingsnis

Muzika

Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūriniių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius įspūdžius.

Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus.

Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus.

Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja.

Seka dirigento judesius, stengiasi kartu pradėti ir baigti kūrinėlį.

Pritaria suaugusiojo grojimui, stengiasi kartu pradėti ir baigti kūrinėlį.

Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui.

Kuria judesius kontrastingo pobūdžio muzikai.

Šokis

Šoka sudėtingesnius ratelius (tiltelių, grandinėlių), paprastųjų ir bėgamųjų (paprastasis bėgamasis, smulkus bėgamasis) žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius.

Šoka improvizuotai kurdamas septynių-aštuonių natūralių judesių seką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką.

Vaidyba

Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocines būsenas.

Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką.

Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius, perteikia veikėjo mintis, emocijas.

Vizualinė raiška

Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius.

Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.).

Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti.

Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus.

Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas.

Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis.

ESTETINIS SUVOKIMAS

Vertybinių nuostatų	Domisi meno kūriniais, aplinka, meninėmis veiklomis, jais gėrįsi, grožisi.
Esminis gebėjimas	Jaučia ir suvokia muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno savitumą, grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo kūryba, žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais, pastebėjimais, vertinimais.
2 žingsnis	
Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos daiktus ar vaizdus, spalvingas knygelėlių iliustracijas, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.	

3 žingsnis

Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinčius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinčius.

Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrindamas savo ir kitų piešinius, spalvingas knygių iliustracijas, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga. Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis.

4 žingsnis

Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti.

Skirtingai reaguoja (ramiai ar emocingai) klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinčius, aplinką.

Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėrašį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinį, knygių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales.

Reaguoja į kitų nuomonę.

5 žingsnis

Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla.

Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrasi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais.

Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus).

Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas.

Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo.

Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlį, dainelę, šokį, vaidinimą, dailės darbelį, aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus.

6 žingsnis

Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti.

Gėrasi ir grožisi savo menine kūryba.

Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinčius ir pasako, kas jam gražu.

Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą, kodėl gražu.

Pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužetą, matytus dailės, tautodailės kūrinčius, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilusius vaizdinius.

Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė.

Metodai

Metodas – kintanti didaktinė kategorija. Ugdymo metodų įvairovę lemia besikeičiantys ugdymo tikslai. Ugdymo metodai parenkami taip, kad atitiktų vaikų amžių, galimybes ir individualius ugdymo(-si) poreikius. Taikomi populiariausi ugdymo(-si) metodai klasifikuojami pagal žinių šaltinio kriterijų: žodiniai, vaizdiniai, praktiniai. Be tradicinių metodų taikomi:

Žaidybinis metodas – pagrindinis vaikų ugdymosi metodas. Žaisdamas vaikas atskleidžia savo patirtį, kaupia ją, išgyvena jausmus ir emocijas, sprendžia problemas, kuria bendravimo situacijas ir t. t.

S. Kneipo metodas – vaikų grūdinimas ir imuniteto stiprinimas pagal penkis sveikatinimo elementus: subalansuotą mitybą, vandens terapiją, vaistažolių terapiją, judėjimą ir harmoniją.

Terapinis metodas – įvairūs atsipalaidavimo būdai: žaidimų, menų, pasakų, muzikos, judesio, šviesos ir aromatų terapija.

Projektinis, darbo grupėse metodas – suteikia galimybę aktyviai veikti, priimti sprendimus, spręsti iškilusias problemas, įvairius gyvenimo reiškinius įtraukti į ugdymo procesą, ieškant sąsajų tarp daiktų ir reiškinių, pratinantis dirbti grupėje su kitais.

Modeliavimo, mėgdžiojimo metodas – pedagogas kaip vaikų žaidimų ar veiklos partneris mimika, žodžiais, elgesiu, veiksmais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams.

Interaktyvus metodas – IKT ir inovatyvių, skaitmeninių mokymo priemonių naudojimas (skaitmeninių programų naudojimas, pamokėlės SMART lentoje, animuoti pristatymai, veikla prie šviesos stalų, molbertų, fotografavimas ir kt.)

Edukacinės veiklos netradicinėse erdvėse – išvykos, ekskursijos ir veiklos įstaigos, miesto erdvėse.

Priemonės

Lopšelyje-darželyje kuriama aplinka, kuri padeda įgyvendinti programoje numatytus ugdymo tikslus, uždavinius, turinį, atsižvelgiant į vaikų amžių, poreikius, specialiuosius ugdymo(-si) poreikius ir įstaigos ypatumus.

Priemonės erdvėms įrengti – lauko aikštelės įranga, žaidimų, judėjimo ir ramybės erdvės įranga: palapinės, širmos, sienelės, sėdmaišiai, dekoracijos ir kt.

Sporto inventorius – kopėtelės, dviratukai, paspirtukai, kamuoliai, virvutės, batutai, triratukai, dviračiai, šokdynės, rogutės, trikrepsiai, futbolo vartai ir kt.

Priemonės eksperimentavimui, tyrinėjimams, bandymams – svarstyklės, veidrodžiai, matuokliai, indai, padidinimo stiklai, laikrodžiai, magnetai, termometrai, mikroskopai, prijuostės, neperšlampantys lietpalčiai ir kt.

Techninės - skaitmeninės priemonės – fotoaparatai, vaizdo kameros, mikrofonai, šviestuvai, projektoriai, šviesos ir smėlio stalai, telefono, kasos aparatai, molbertai, garso ir vaizdo grotuvai, CD ir DVD diskai, gaubliai, kompiuteriai, interaktyvi SMART lenta, multimedija, skaitmeninės programos, žaidimai ir kt.

Įrankiai darbui lauke ir viduje: kibirėliai, kastuvėliai, grėbliukai, laistytuvai ir kt.

Meninės raiškos priemonės – priemonės vaidybinei, dailės ir muzikinei veiklai.

Medžiagos – įvairios faktūros medžiagos, kinetinis smėlis, modelinas, molis, siūlai, audiniai ir kt.

Žaislai – stalo, konstrukciniai ir kompiuteriniai žaidimai, siužetiniai, terapiniai, motorikai lavinti, saugaus eismo ir elgesio mokymo, sensoriniai, manipuliaciniai ir kt.

Literatūra – programinė, informacinė, vaikų, metodinė, kultūros, periodiniai leidiniai, žemėlapiai, reprodukcijos, plakatai ir kt.

Sveikatos stiprinimui – priemonės sveikos mitybos, asmens higienos įgūdžių ugdymui, vandens ir vaistažolių terapijai, taisyklingos laikysenos, plokščiapėdystės profilaktikai, relaksui ir kt.

Žaislų ir priemonių laikymo reikmenys – spintelės, lentynos, krepšiai, dėžės ir kt.

V. VAIKO UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaikų ugdymo(-si) pasiekimai – tai ugdymo(-si) procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios, supratimas ir nuostatos. Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(-si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas.

Vaiko ugdymo pasiekimus vertiname, kad:

- pažintume vaiką, jo poreikius, interesus, galimybes, išsiaiškintume vaiko turimą patirtį, nustatytume individualų ugdymosi tempą;
- atskleistume vaiko pastangas ir pažangą bei skatintume jo ugdymąsi;
- reflektuotume, numatytume ugdymo tikslus ir uždavinius vaikui ir vaikų grupei;
- apibendrinę sukauptą vertinimo informaciją, koreguotume ugdymo planus;
- pateiktume vertinimo informaciją vaikui, vaiko tėvams (globėjams) ir kitiems ugdytojams.

Vaiko ugdymo(-si) pasiekimų ir pažangos vertinimo metodai:

- vaiko stebėjimas natūralioje kasdieninėje veikloje;
- pokalbis su vaiku, tėvais (globėjais), pedagogais;
- vaiko darbų ir veiklos analizė;
- vaiko kalbos užrašų analizė;

- garso ar vaizdo įrašų analizė.

Vaiko ugdymo pasiekimų ir pažangos vertintojai:

- ikimokyklinio ugdymo auklėtojai;
- vaikas;
- vaiko tėvai (globėjai);
- specialistai;
- papildomo ugdymo pedagogai.

Pagrindinis vaiko pasiekimų vertintojas yra grupės auklėtojas. Jis vertina vaiko pasiekimus pagal šios programos turinį, kurį sudaro 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių. Socialinis pedagogas, logopedas, muzikos pedagogas ir kūno kultūros pedagogas padeda fiksuoti vaiko kalbos, bendravimo, elgesio, muzikinės veiklos ir fizinio aktyvumo sričių pasiekimus.

Vaiko pasiekimai įvertinami kasmet mokslo metų pradžioje, nustatant, kuriame pasiekimų žingsnyje yra vaikas. Naujai atsiradę ar patobulėję vaiko gebėjimai fiksuojami nuolat.

Vaiko ugdymo(-si) pasiekimų dokumentavimas

Vaiko pasiekimų aplanke kaupiami svarbiausi patikimi vaiko veiklos pavyzdžiai, suteikiantys suprantamą informaciją apie vaiko pasiekimus visiems ugdymo proceso dalyviams (vaikui, pedagogui, tėvams, kitiems ugdytojams). Vaikai dalyvauja kaupiant aplanko turinį. Tai suteikia vaikams pasitikėjimo, pasididžiavimo jausmą savimi, ugdo savarankiškumą.

Aplanke pateikiami:

- duomenys apie vaiką;
- aktualios, tikslingos, integruotos vaiko veiklos pavyzdžiai, iliustruojantys vaiko pastangas ir pasiekimus (kūrybiniai darbai, vaiko kalbos pavyzdžiai, užrašai, nuotraukos, elgesio situacijų aprašymai, vaiko nuomonė apie darbelį ir kt.);
- vaiko pasiekimų vertinimo ir įvertinimo formos su komentarais, diagramos, lentelės.

Informavimas apie vaiko ugdymo(-si) pasiekimus

Vaikų tėvams informacija apie vaikų pasiekimus teikiama įvertinus vaiko pasiekimus ir individualiai pagal poreikį.

Tėvus informuojame apie tai, kokių ugdymosi rezultatų bus siekiama, kokiais kriterijais remiantis pasiekimai bus vertinami ir kaip fiksuojami. Formuojamas tėvų supratimas apie tai, kad vaikų ugdymosi sėkmei didelę reikšmę turi kasdienis tėvų bendravimas su vaiku.

Programos uždavinių įgyvendinimą ir vaikų pasiekimus pedagogai aptaria metodinėje arba pedagogų taryboje.

Pagalbos specialistai informaciją apie vaiko pasiekimus tėvams pateikia individualių pokalbių metu arba Vaiko gerovės komisijoje.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Aukime sveiki ir stiprūs. Vaikų sveikatos ir fizinio ugdymo programa. Klaipėda, 2000.
 2. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Vilnius, 1998.
 3. Dodge D. T., Rudick S., Berke K. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius, 2006.
 4. Dodge D. T., Colker L. J., Heroman C. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius, 2007.
 5. Gage N., Berliner D. Pedagoginė psichologija. Vilnius, 1994.
 6. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras, 2014.
 7. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
 8. Jakučiūnienė, D. Vaikų fizinis aktyvumas. Vilnius, 2004.
 9. Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija“.
 10. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011, Nr.38-1804).
 11. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7 d. įsakymas Nr. V-1009 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymo Nr. ISAK-627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ pakeitimo“.
 12. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-98.
 13. Lepeškienė V. Humanistinis ugdymas mokykloje. Vilnius, 1996.
 14. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas 2012 m. gegužės 15 d. Nr. XI-2015 „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“.
 15. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius, 2006.
 16. Monkevičienė O. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius: Minklės leidyba, 2003.
 17. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. Vilnius, 2014.
 18. Ruzgienė A., Petružienė S. Vaikas ir aplinka. Klaipėda, 2005.
 19. Szarkowicz D. Stebėjimas ir refleksija vaikystėje. Thomson social science press, 2011.
 20. www.smm.lt
 21. www.ikimokyklinis.lt
-

PRITARTA

Raseinių lopšelio-darželio „Saulutė“
tarybos 2016 m. gruodžio 6 d.
nutarimu (protokolas Nr. 4)